

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

Marek Molczyk (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z wniosku B.K.

przy udziale S.L., G.A. i G.A.1

o stwierdzenie nabycia spadku po W.L. i S.L.1

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 19 lutego 2025 r.

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od postanowienia Sądu Rejonowego w Płocku z 28 października 1997 r., I Ns 529/97

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie i umarza postępowanie w sprawie;**
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania skargowego przed Sądem Najwyższym.**

M.L. Adam Redzik

Maria Szczepaniec

Marek Molczyk

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Płocku postanowieniem z dnia 14 września 1995 r., I Ns 325/95 stwierdził, że spadek po W.L. z d. O., zmarłej dnia [...] 1989 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P. na podstawie ustawy nabyli: mąż S.L. oraz dzieci: B.K. z d. A., S.L.1 i R.A. w ¼ części każdy z nich. Postanowienie stało się prawomocne dnia 12 października 1995 r.

Sąd Rejonowy w Płocku postanowieniem z dnia 27 sierpnia 1997 r., I Ns 721/97 stwierdził, że spadek po S.L. zmarłym dnia [...] 1991 r. w P., ostatnio stale zamieszkałym w P. nabył na podstawie ustawy w całości syn S.L.1

Następnie Sąd Rejonowy w Płocku postanowieniem z dnia 28 października 1997 r., I Ns 529/97 w punkcie pierwszym sentencji stwierdził, że spadek po W.L. z d. O. zmarłej dnia [...] 1989 r. w P. ostatnio stale zamieszkałej w P. na podstawie ustawy nabyli: mąż S.L. i dzieci B.K. z d. A., R.A. i S.L.1 po ¼ części każde z nich. W punkcie drugim sentencji stwierdził, że spadek po S.L. zmarłym dnia [...] 1991 r. w P. ostatnio stale zamieszkałym w P. na podstawie ustawy nabył syn S.L.1 w całości.

Pomimo otrzymania w 1999 roku przez Sąd Rejonowy w Płocku informacji z Urzędu Skarbowego o ponownym wydaniu postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłych W.L. i S.L. nie wszczęto sprawy o wznowienie postępowania.

Rzecznik Praw Obywatelskich (dalej: „skarżący”) działając na podstawie art. 115 § 1 i 1a oraz art. 89 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 poz. 622, dalej: „u.SN”) wniósł skargę nadzwyczajną od postanowienia Sądu Rejonowego w Płocku z dnia 28 października 1997 r., I Ns 529/97 stwierdzającego nabycie spadku po W.L. zmarłej dnia [...] 1989 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P. oraz S.L. zmarłym dnia [...] 1991 r. w P., ostatnio stale zamieszkałym w P.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN skarżący zaskarżonemu postanowieniu zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 669 w zw. z art. 677 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm., dalej jako „k.p.c”) w następstwie pominięcia dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i wydanie rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłych W.L. i S.L. , pomimo iż:

1. sprawa w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po W.L., zmarłej dnia [...] 1989 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P. została już wcześniej prawomocnie rozpoznana, tj. wobec nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy w Płocku faktu, iż w chwili zainicjowania postępowania sprawie I Ns 529/97 w obrocie prawnym funkcjonowało już prawomocne postanowienie Sądu

Rejonowego w Płocku z dnia 14 września 1995 r. wydane w sprawie o sygn. I Ns 325/95, stwierdzające nabycie spadku po tej samej osobie,

2. sprawa w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po S.L. została już wcześniej prawomocnie rozpoznana tj. wobec nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy w Płocku faktu, iż w chwili zainicjowania postępowania I Ns 529/97 w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po S.L. zmarłym dnia [...] 1991 r. w P., ostatnio stale zamieszkałym w P., pozostawało w toku uprzednio zainicjowane przed tym Sądem postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po ww. spadkodawcy, z tożsamym kręgiem Uczestników (wówczas zawieszone), zakończone następnie postanowieniem z 14 sierpnia 1997 r. (I Ns 721/97) i w konsekwencji wydania rozstrzygnięcia z 28 października 1997 r. w sprawie I Ns 529/97, mimo iż kwestia spadkobrania po S.L. pozostawała już wówczas prawomocnie rozpoznana.

Dodatkowo Rzecznik Praw Obywatelskich przedmiotowemu orzeczeniu zarzucił naruszenie konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i zasady bezpieczeństwa prawnego wywodzonych z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) konstytucyjnego prawa do dziedziczenia chronionego w art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, a także konstytucyjnego prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, ze względu na wydanie drugiego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po tych samych osobach, co wobec funkcjonowania w obrocie dwóch rozstrzygnięć tych samych spraw dotyczących W.L. i S.L., oznaczonych jednak różnymi sygnaturami i datami wydania, nie pozwala na uznanie, iż zainteresowani uzyskali wiążące stanowisko sądu powszechnego orzekającego w sprawie. To zaś powoduje stan niepewności prawnej, w ramach którego uczestnicy nie mogą legitymować się jednoznacznym i niebudzącym wątpliwości potwierdzeniem nabycia uprawnień spadkowych po zmarłych W.L. i S.L. i w konsekwencji uniemożliwia skuteczną realizację przez spadkobierców uprawnień majątkowych nabytych na podstawie dziedziczenia.

Skarżący wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w Płocku z 28 października 1997 r. wydanego w sprawie o sygnaturze akt I Ns 529/97 w całości i

umorzenie postępowania zainicjowanego wnioskiem B.K. z 30 czerwca 1997 r. o stwierdzenia nabycia spadku po W.L. i S.L.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile: orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP, lub orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Na podmiocie wnoszącym skargę nadzwyczajną spoczywa w pierwszej kolejności powinność wykazania zaistnienia w danej sprawie przynajmniej jednego z uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1 - 3 u.SN. Zaistnienie tego rodzaju uchybienia potwierdza wadliwość zaskarżonego orzeczenia, rodząc jednocześnie obowiązek zbadania czy wadliwość ta powinna być usunięta ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczególnej wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN nie przesądza automatycznie o konieczności usunięcia z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia. Natomiast niezasadność zarzutów podnoszonych przez podmiot skarżący w ramach podstaw szczególnych przesądza o bezzasadności skargi, nawet bez badania przesłanki ogólnej skargi (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 30 czerwca 2021 r., I NSNc 171/20; 28 lipca 2021 r., I NSNc 179/20; 24 listopada 2021 r., I NSNc 66/21 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2021 r., I NSNk 5/20).

Zarzuty podniesione w treści skargi nadzwyczajnej zasługiwały na uwzględnienie w całości. Wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia został oparty

na przesłance rażącego naruszenia prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie (art. 89 § 1 pkt. 2 u.SN) i naruszeniu zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP (art. 89 § 1 pkt. 1 u.SN).

Przez rażące naruszenie prawa należy rozumieć naruszenie prawa na tyle wyraźne, że do jego ustalenia nie jest konieczne prowadzenie złożonych procesów intelektualnych (zob. K. Szczucki, op.cit., s. 467). Również Sąd Najwyższy, w co najmniej kilku orzeczeniach, wskazał, że „rażące” naruszenie musi być „oczywiste”, czyli „widoczne dla przeciętnego prawnika prima facie bez konieczności wnikliwej analizy” (zob. postanowienie z 29 marca 2019 r., V CSK 326/18; wyroki z: 8 czerwca 2017 r., SNO 22/17; 20 maja 2020 r., I NSNc 28/19). O rażącym naruszeniu prawa może być mowa wówczas, gdy miało miejsce naruszenie przepisu o takim znaczeniu dla prawidłowego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy, iż mogło to mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia (zob. A. Kotowski, Skarga nadzwyczajna na tle modeli kontroli odwoławczej, Prokuratura i Prawo 2018, nr 9, s. 51-85). Z kolei z wyroku Sądu Najwyższego z 20 marca 1996 r., II PRN 4/96 (OSNP 1996, Nr 20, poz. 305) wynika, że naruszenie prawa jest rażące wtedy, gdy w jego następstwie powstają skutki niemożliwe do aprobaty w świetle wymagań praworządności, czy też powodujące niemożność akceptacji zaskarżonego orzeczenia jako aktu wydanego przez organ praworządnego państwa. Nie ulega wątpliwości, że prawidłowe określenie kto i w jakiej części dziedziczy, dla porządku prawnego, zwłaszcza w zakresie ochrony prawa własności, ma fundamentalne znaczenie.

Ponadto w odniesieniu do instytucji skargi nadzwyczajnej Sąd Najwyższy wskazał, że ocena tego, czy doszło do rażącego naruszenia prawa jest uzależniona od takich kryteriów jak: pozycja naruszonej normy w hierarchii norm prawnych, istotność naruszenia, a także skutki naruszenia dla stron postępowania. Niedopuszczalne jest przy tym kwestionowanie ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd, gdyż ta podstawa zarzutu dotyczy wyłącznie czynności interpretacyjnych, których przedmiotem są przepisy prawa (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 20 maja 2020 r., I NSNc 28/19; 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19).

Na uwzględnienie zasługiwał zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 669 w zw. z art. 677 § 1 k.p.c.

i w następstwie pominięcia dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i wydanie rozstrzygnięcia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłych W.L. i S.L., pomimo iż w dacie orzekania istniały prawomocne orzeczenia w tym przedmiocie.

Zgodnie z treścią art. 669 k.p.c. sąd spadku wydaje postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po przeprowadzeniu rozprawy, na którą wzywa wnioskodawcę oraz osoby mogące wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi i testamentowi. Z kolei jak stanowi art. 677 § 1 k.p.c. sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby były nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów.

Stosownie do art. 199 § 1 k.p.c. sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym kodeksie (k.p.c.), chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 października 2001 r., III CZP 64/01 w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, rola sądu jest determinowana ustawowym obowiązkiem działania z urzędu. Obowiązek działania z urzędu oznacza, że sąd nie może poprzestać na tym, co zostanie zaoferowane przez uczestników postępowania, bowiem ocenić musi czy stwarza to wystarczającą podstawę do prawidłowego stwierdzenia, kto nabył spadek. Sąd, aby zadośćuczynić obowiązkowi wynikającemu z art. 677 k.p.c., powinien ustalić pełny krąg spadkobierców ustawowych, ewentualne istnienie testamentu i jego ważność, sprawdzić czy nie zachodzą negatywne przesłanki dziedziczenia, ustalić czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne i komu przypadło w drodze dziedziczenia. W tym kontekście, po stronie sądu istnieje także obowiązek, aby ustalić na podstawie dostępnych instrumentów, czy wcześniej w sprawie nie toczyło się już jakiegokolwiek postępowanie.

Wydanie przez Sąd Rejonowy w Płocku kolejnego rozstrzygnięcia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po zmarłych W.L. i S.L. było

niedopuszczalne i naruszyło przytoczone powyżej przepisy prawa. Postanowieniem z 28 października 1997 r. Sąd Rejonowy ponownie orzekł w sprawie, która między tymi samymi stronami została już prawomocnie osądzona. Sąd ten z uwagi na treść art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a więc ze względu na zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej, nie powinien rozpoznawać merytorycznie sprawy z wniosku B.K. o stwierdzenie nabycia spadku po W.L. i S.L. Przeprowadzone w tych okolicznościach postępowanie z mocy prawa zostało dotknięte nieważnością (art. 379 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W analizowanym stanie faktycznym sprawy Sąd Rejonowy winien odrzucić wniosek, stosownie do art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a wydając kolejne postanowienie w tej samej sprawie, wydał orzeczenie w warunkach nieważności postępowania, wobec zaistnienia negatywnej przesłanki procesowej (powaga rzeczy osądzonej). Powyższe niewątpliwie świadczy o rażącym naruszeniu prawa i godzi w powagę wymiaru sprawiedliwości, czyniąc w pełni trafnym zarzuty sformułowane w skardze nadzwyczajnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 czerwca 2021 r., I NSNc 72/21, 26 marca 2019 r., I NSNc 1/19; 18 marca 2011 r., III CSK 31/11, LEX nr 846585; 2 kwietnia 1997 r., II CKU 56/96, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z 24 października 1996 r., II URN 33/96, OSNAPiUS 1997 Nr 10, poz. 169).

Na uwzględnienie zasługiwał również zarzut naruszenia konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i zasady bezpieczeństwa prawnego wywodzonych z art. 2 Konstytucji RP, konstytucyjnego prawa do dziedziczenia chronionego w art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, a także konstytucyjnego prawa do sądu gwarantowanego przez art. 45 ust. 1 Konstytucji RP z uwagi na wydanie drugiego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po W.L. i S.L., co wobec funkcjonowania w obrocie dwóch rozstrzygnięć dotyczących tej samej sprawy nie pozwala na uznanie, iż zainteresowani uzyskali wiążące stanowisko sądu powszechnego orzekającego w sprawie. Obecnie w obrocie funkcjonują dwa postanowienia, oznaczone różnymi sygnaturami i datami wydania, co powoduje stan niepewności prawnej uniemożliwiający legitymowanie się przez uczestników jednoznacznym i niebudzącym wątpliwości potwierdzeniem nabycia uprawnień

spadkowych po zmarłych i w rezultacie skutkuje pozbawieniem ich możliwości skutecznej realizacji uprawnień majątkowych nabytych na podstawie dziedziczenia.

Wydanie dwóch orzeczeń spadkowych w okolicznościach niniejszej sprawy godzi w konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a także w zasady z niej wynikające, tj. zasadę zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego, a także konstytucyjne prawo dziedziczenia i prawo do sądu. Prawo do sądu obejmuje także prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd (zob. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 16 marca 1999 r., SK 19/98). W sytuacji, kiedy na skutek rażącego naruszenia prawa wydane zostaną dwa orzeczenia spadkowe, uprawnione jest twierdzenie, że w sprawie nie może być mowy o uzyskaniu przez uczestników postępowania spadkowego wiążącego stanowiska sądu, a powstała sytuacja tworzy stan niepewności prawnej uniemożliwiający potwierdzenie uprawnień spadkowych, w czym w sposób oczywisty przejawia się naruszenie konstytucyjnego prawa do sądu. Uzyskanie stwierdzenia nabycia spadku jest również niezbędne m.in. w postępowaniach wieczystoksięgowych i administracyjnych, zasadnie zatem podniesiono w skardze nadzwyczajnej, że w przypadku funkcjonowania w obrocie prawnym dwóch postanowień sądu o stwierdzeniu nabycia spadku po tej samej osobie nawet powołujących tych samych spadkobiorców ustawowych „ochrona gwarantowana w Konstytucji RP staje się iluzoryczna, ponieważ instytucja stwierdzenia nabycia spadku nie może zrealizować przypisanych jej systemowo celów” (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 26 marca 2019 r., II NSNc 1/19).

Zaistnienie szczegółowej podstawy skargi nadzwyczajnej uprawnia do przeprowadzenia weryfikacji, czy jej naruszenie doprowadziło do ziszczenia się ogólnej przesłanki funkcjonalnej skargi nadzwyczajnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że art. 2 Konstytucji RP jest adresowany do Rzeczypospolitej Polskiej, a więc do wszystkich jej organów (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2005 r., IV CK 663/04), w tym sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Musi on być zatem rozumiany w ten sposób, że w demokratycznym państwie prawnym sądy są obowiązane urzeczywistniać zasady sprawiedliwości społecznej, a ich orzeczenia powinny

być słuszne, to znaczy zgodne z podstawowymi zasadami etycznego postępowania i z wartościami powszechnie uznawanymi w kulturze polskiego społeczeństwa. Kierowanie się przez sądy zasadami słuszności pozwala na pogodzenie dwóch z pozoru sprzecznych postulatów, tj. z jednej strony wynikającej ze słuszności miary etycznej, która powinna być zawsze ta sama, tak by skutki prawne różnych zdarzeń były stosunkowo równe, z drugiej zaś strony dążenia do indywidualnego traktowania każdego przypadku (wyrok Sądu Najwyższego z 20 marca 2009 r., II CSK 602/08). Tak rozumiana zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej stanowi dla Sądu Najwyższego dyrektywę pomocną przy rekonstrukcji treści zasad współżycia społecznego, zgodnie z którymi przez zasady współżycia społecznego należy rozumieć podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania (zob. wyroki Sądu Najwyższego z: 12 stycznia 1999 r., I CKN 971/97; 28 listopada 2001 r., IV CKN 1756/00, 23 maja 2013 r., IV CSK 660/12).

Sąd Rejonowy w Płocku wydając postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku w sytuacji, w której funkcjonowały w obrocie prawnym prawomocne orzeczenia w tym przedmiocie godził w konstytucyjną zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, jak również zasady z niej wynikające, tj. zasadę zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego, a także konstytucyjne prawo dziedziczenia i prawo do sądu. W sytuacji, kiedy na skutek rażącego naruszenia prawa wydane zostają dwa orzeczenia spadkowe (nawet identycznie rozstrzygające kwestię dziedziczenia) uprawnione jest twierdzenie, że powstała sytuacja stworzyła stan niepewności prawnej naruszając konstytucyjne prawo do sądu. To zaś świadczy o naruszeniu zasady zaufania do państwa i bezpieczeństwa prawnego (tak postanowienie Sądu Najwyższego z 18 listopada 2021 r., I NSNc 639/21).

W ocenie Sądu Najwyższego dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej w rozumieniu art. 89 § 1 *in principio* u.SN konieczne jest uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości. Kolejne postępowanie w przedmiocie nabycia spadku po tej samej osobie jest niedopuszczalne na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., i dlatego zakwestionowane postanowienie

podlega uchyleniu, a postępowanie umorzeniu ze względu na dyspozycję art. 91 § 1 u.SN, który inaczej niż w postępowaniu wywołanym skargą kasacyjną w sprawie cywilnej (art. 398¹⁹ k.p.c.), nie przewiduje możliwości odrzucenia wniosku (pozwu) przez Sąd Najwyższy z powodu przeszkody, która występowała już w chwili złożenia wniosku (pozwu).

Jednocześnie, zdaniem Sądu Najwyższego, na przeszkodzie uwzględnieniu skargi nadzwyczajnej nie stoi treść art. 115 § 2 u.SN. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w art. 89 § 1 u.SN, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a także jeżeli uchylenie orzeczenia naruszyłoby międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN. Co prawda od wydania zaskarżonego postanowienia upłynęło już ponad 5 lat, co w świetle art. 115 § 2 u.SN stanowi samodzielną podstawę uniemożliwiającą jego uchylenie (jest to szczególna postać stanu nieodwracalnych skutków prawnych), to - według Sądu Najwyższego - konieczność ochrony praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji przemawiają za wydaniem orzeczenia, o jakim mowa w art. 91 § 1 u.SN. Jak wskazał Rzecznik to właśnie funkcjonowanie w obrocie prawnym zaskarżonego orzeczenia oddziałuje bezpośrednio w sferę praw i obowiązków spadkobierców W.L. Zgodnie z treścią postanowienia Sądu Rejonowego w Płocku z 19 maja 2023 r., wadliwość prawna wynikająca z faktu obowiązywania w obrocie dwóch prawomocnych postanowień spadkowych po spadkobierczyni uniemożliwia uwzględnienie przez sąd wniosku o wpis prawa własności nieruchomości wchodzących w skład majątku spadkowego po W.L. na rzecz jej następców prawnych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 u.SN, orzekł jak w sentencji postanowienia. Jednocześnie Sąd Najwyższy w oparciu o art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN zniósł wzajemnie koszty procesu, kierując się

zasadą, że zniesienie kosztów procesu w postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej, wnoszonej *de lege lata* wyłącznie przez podmioty publiczne, jest zawsze uzasadnione publicznymi celami tego postępowania.

Adam Redzik Maria Szczepaniec Marek Molczyk

M.L.

[r.g.]